

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska - Luksemburg

Denne side er blevet maskinoversat. Der gives ingen garanti for oversættelsens kvalitet.

1. Podstawy konstytucyjne
2. Wymiar sprawiedliwości
- #II
4. Sprawy dotyczące dostępu do informacji
5. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących udziału społeczeństwa w procesie decyzyjnym
6. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących działania lub zaniechania
7. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości: inne środki zaskarżenia
8. Legitymacja procesowa
9. Zastępstwo prawne
10. Dowody
11. Środki zabezpieczające
12. Koszty
13. Mechanizmy pomocy finansowej
14. Terminowość
15. Inne kwestie
16. Cudzoziemcy
17. Sprawy transgraniczne

Podstawy konstytucyjne

W 1999 r. rząd luksemburski wprowadził zmiany w konstytucji, ustanawiając nową zasadę konstytucyjną dotyczącą ochrony środowiska i zwierząt (art. 11). Państwo luksemburskie gwarantuje ochronę jednostek i środowiska naturalnego, wspierając działania służące zapewnieniu równowagi między ochroną przyrody a zaspokajaniem potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń. Państwo wspiera również działania na rzecz ochrony zwierząt i zapewnienia ich dobrostanu. W postępowaniach administracyjnych i sądowych obywatele mogą powoływać się bezpośrednio na prawa konstytucyjne. Jeżeli sędzia potwierdzi zasadność zgłoszonych przez stronę zastrzeżeń dotyczących zgodności danej ustawy z konstytucją, kieruje on pytanie prejudycjalne do Trybunału Konstytucyjnego (Cour Constitutionelle). Strony postępowania administracyjnego lub sądowego mogą powoływać się bezpośrednio na przepisy dyrektyw unijnych oraz na postanowienia konwencji. Mogą również powoływać się na postanowienia umów międzynarodowych, o ile zostały one ratyfikowane przez Luksemburg. Sądy administracyjne mogą powoływać się na postanowienia Konwencji z Aarhus i stosować je bezpośrednio. Powołują się one w szczególności bezpośrednio na postanowienia Konwencji z Aarhus w celu ustalenia legitymacji procesowej stron postępowania.

II. Wymiar sprawiedliwości

Ustawodawstwo Luksemburga opiera się na prawie rzymskim, dlatego też dokonuje się w nim wyraźnego podziału na prawo publiczne i prawo prywatne. Z uwagi na wyraźny rozdział prawa publicznego od prawa prywatnego w Luksemburgu system sądownictwa w Wielkim Księstwie Luksemburga dzieli się na system sądownictwa powszechnego i system sądownictwa administracyjnego. Luksemburski Trybunał Konstytucyjny orzeka o zgodności ustaw z konstytucją. Nie istnieje możliwość

bezpośredniego wniesienia skargi przez strony; Tylko sądy krajowe mogą skierować pytanie prejudycjalne do Cour constitutionnelle. Konstytucja powierza sądom zadanie sprawowania władzy sędziowskiej. Sądy są niezależne w wykonywaniu swoich obowiązków. W Luksemburgu istnieją dwa orzeczenia sądu; porządku cywilnego i administracyjnego. Na szczycie hierarchii systemu sądownictwa powszechnego stoi Sąd Najwyższy (Cour supérieure de Justice), w skład którego wchodzi Sąd Apelacyjny (Cour d'appel), Sąd Kasacyjny (Cour de cassation) oraz Prokuratura Generalna (Parquet Général). Sprawy o uchylenie orzeczeń wydanych przez poszczególne izby Sądu Apelacyjnego prowadzi się głównie przed Sądem Kasacyjnym obejmującego izbę, w której zasiada pięciu sędziów.

W Luksemburgu nie funkcjonują sądy i trybunały szczególne rozpatrujące sprawy dotyczące kwestii środowiskowych. Orzeczenia w sprawach środowiskowych wydaje sąd administracyjny lub powszechny, w zależności od charakteru danej sprawy. W Luksemburgu wyróżnia się dwa okręgi sądowe, okręg Luksemburga i okręg Diekirch, przy czym w każdym z tych okręgów funkcjonuje sąd okręgowy (Tribunal d'arrondissement). Sędziów mianuje bezpośrednio Wielki Książę. W Luksemburgu funkcjonują również trzy sądy pokoju orzekające w sprawach drobnych roszczeń, (Justice de paix), w Diekirch, Luksemburgu i Esch-sur-Alzette. Sąd rozpoznający sprawy administracyjne, tj. Trybunał Administracyjny, jest sądem najwyższej instancji w ramach sądownictwa administracyjnego. Zjawisko wyboru sądu ze względu na możliwość korzystniejszego rozstrzygnięcia sprawy (ang. forum-shopping) występuje wyłącznie w sprawach cywilnych i nie dotyczy spraw administracyjnych. Strony mogą włączyć do zawieranej umowy klauzulę prorogacyjną. Jeżeli obydwie Strony wyrażą zgodę na stosowanie tej klauzuli, mogą wytoczyć powództwo do sądu orzekającego w sprawie drobnych roszczeń (juge de paix), który w zwykłych okolicznościach nie jest właściwy ze względu na wartość przedmiotu sporu i przepisy dotyczące właściwości miejscowej. Od wszystkich orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy (Tribunal d'arrondissement) w Luksemburgu i Diekirch przysługuje środek odwoławczy do sądu apelacyjnego. Aby zaskarżyć wyrok, powód musi wnieść apelację do sekretarza sądu w terminie 40 dni od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu orzeczenia. Sąd Apelacyjny przeprowadza kontrolę prawidłowości zastosowania obowiązującego prawa do stanu faktycznego przez sąd okręgowy i utrzymuje w mocy lub uchyla jego wyrok. Od wyroków sądów orzekających w postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń przysługuje odwołanie do sądów okręgowych. Od orzeczeń Sądu Apelacyjnego i orzeczeń innych sądów wydanych w najwyższej instancji można wnieść skargę do Sądu Kasacyjnego. Sąd ten bada wyłącznie prawidłowość zastosowania prawa i zgodność z przepisami procesowymi. Termin wniesienia skargi do Sądu Kasacyjnego wynosi dwa miesiące od daty powiadomienia o wydaniu wyroku. Trybunał Administracyjny ma kompetencje kasatoryjne i reformatoryjne. Sędzia administracyjny może orzec w sprawie zgodności decyzji administracyjnej z prawem, jak również w sprawie jej proporcjonalności. Sędzia administracyjny może zawsze uchylić decyzję administracyjną, ale nie ma kompetencji do zastąpienia decyzji administracyjnej własną decyzją, chyba że taką możliwość przewidziano w przepisach prawnych. Aby uzyskać odszkodowanie od pozwanego, postępowanie w sprawach środowiskowych można wszcząć w sądzie cywilnym. Sędziowie cywilni są uprawnieni do orzekania w sprawach dotyczących zakłóceń, takich jak hałas lub powstanie zanieczyszczenia w następstwie działań sąsiadów. Powództwo w sprawach dotyczących zakłóceń można wytoczyć, nawet jeżeli nie doszło do popełnienia czynu niedozwolonego. Sędzia karny jest właściwy do rozstrzygania spraw wszczętych przez policję albo Prokuratora Generalnego. Sędzia orzekający w sądach powszechnych jest właściwy do orzekania w sprawach dotyczących czynów niedozwolonych, o ile mają one charakter cywilny (tj. spór powstał między dwoma osobami fizycznymi) lub administracyjny (między organem administracji a osobą fizyczną). Sędzia może z urzędu nakazać sporządzenie opinii lub przeprowadzenie oględzin na miejscu na potrzeby sprawy. Sędzia mogą również zarządzić podjęcia wszelkich środków w celu umożliwienia przesłuchania świadka. Sędzia administracyjny jest uprawniony do kontrolowania autentyczności przedstawianych dowodów.

III. Sprawy dotyczące dostępu do informacji

W przypadku odmowy udzielenia dostępu do informacji o środowisku lub w przypadku udzielenia błędnej/niedostatecznie wyczerpującej odpowiedzi dana osoba może wszcząć postępowanie w sprawie zarządzenia środków tymczasowych przed sądem administracyjnym. Skargę do Sądu Administracyjnego należy wnieść w terminie 30 dni od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu decyzji odmownej lub po upływie 3 miesięcy, w trakcie których organ administracji nie udzielił odpowiedzi. Jeżeli sędzia uzna zarzut za zasadny, może nakazać organowi administracji ujawnienie informacji. Od wydanego wyroku przysługuje środek zaskarżenia. Decyzję o całkowitym lub częściowym odrzuceniu wniosku o udzielenie informacji należy uzasadnić i przesłać listem poleconym. W decyzji odmownej należy zawrzeć informacje o dostępnych środkach zaskarżenia, w szczególności zaś możliwości wszczęcia postępowania sądowego. Skargę należy wnieść w terminie 30 dni od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu decyzji odmownej lub od daty otrzymania decyzji zawierającej niedostatecznie wyczerpującą odpowiedź. W skardze należy zawrzeć:

- imiona i nazwiska oraz adresy zamieszkania stron;
- Streszczenie stanu faktycznego;
- Wnioski
- opis informacji o środowisku, do których organ odmówił dostępu.

Skargę należy sporządzić w liczbie egzemplarzy odpowiadającej liczbie stron i złożyć w sekretariacie sądu przed datą rozprawy. Skarżący i organ administracji zostaną powiadomieni o wyroku Sądu. Organ administracji przedstawi informacje o środowisku prezesowi sądu za pośrednictwem sekretariatu sądu. Charakter informacji wywrze wpływ na proces decyzyjny, ponieważ zgodnie z obowiązującym prawem niektóre informacje nie podlegają ujawnieniu. Sąd zbada odpowiednie informacje i wyda orzeczenie dotyczące tego, czy dany organ administracji jest zobowiązany do ich ujawnienia skarżącemu. Sąd może wydać nakaz całkowitego lub częściowego ujawnienia informacji.

IV. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących udziału społeczeństwa w procesie decyzyjnym

W Luksemburgu nie obowiązują żadne szczególne przepisy procesowe w sprawach środowiskowych. Zastosowanie ma zwyczajne postępowanie administracyjne. Zasadniczo decyzje administracyjne wydawane przez organy administracji podlegają przepisom postępowania administracyjnego nieprocesowego". http://www.legilux.public.lu/leg/textescoordonnes/compilation/code_administratif/VOL_5/PROCEDURE_ADMIN.pdf O ile w przepisach ustawowych nie wyznaczono krótszych terminów lub nie przewidziano procedur reformatoryjnych przy wnoszeniu skargi na decyzję administracyjną, skarżącemu przysługuje możliwość bezpośredniego wniesienia skargi do sądu w terminie 3 miesięcy od daty powiadomienia o tej decyzji lub jej ogłoszenia. Postępowanie w sądzie można wszcząć przed wyczerpaniem wszystkich środków odwoławczych dostępnych w postępowaniu administracyjnym. Wniesienie odwołania do organu administracyjnego zawieszają jednak bieg terminu wniesienia skargi do sądu administracyjnego. Do wnoszenia i podpisywania skarg do sądu administracyjnego jest uprawniony wyłącznie adwokat (avocat à la Cour). W skardze należy podać imię i nazwisko oraz adres skarżącego, wskazać zaskarżoną decyzję administracyjną, streszczenie stanu faktycznego, przedmiot skargi oraz wykaz dowodów. W sekretariacie sądu należy przedłożyć oryginał skargi wraz z czterema kopiami. Od orzeczenia sądu administracyjnego (tribunal administratif) przysługuje odwołanie do Trybunału Administracyjnego (Cour administrative) w terminie 40 dni od daty wydania wyroku. Sędzia administracyjny jest upoważniony wyłącznie do badania zgodności decyzji administracyjnych z prawem procesowym i z prawem materialnym. W sprawach cechujących się znacznym stopniem złożoności technicznej sądy administracyjne mogą być zmuszone do zweryfikowania ustaleń co do istoty sprawy i ustaleń technicznych. Sędziowie mogą również zwrócić się o sporządzenie opinii na temat tych zagadnień i przeprowadzenie oględzin na miejscu, aby uzyskać bardziej szczegółowe informacje z zakresu wiedzy technicznej i znaleźć odpowiednie rozwiązanie w danej kwestii. Dlatego też mogą oni wydać orzeczenie w oparciu o wyniki badań naukowych. Jest to szczególnie często wykorzystywane w zakresie OOS (oceny oddziaływania na środowisko). Na początku Sąd Administracyjny rozstrzyga sprawę co do istoty oraz orzeka o legitymacji procesowej skarżącego, który musi posiadać bezpośredni i pewny interes w danej sprawie. Organizacje pozarządowe (NGO) mają legitymację procesową, jeżeli zostały uznane za organizację pozarządową o znaczeniu krajowym. Uznaje się, że NGO mają osobisty interes w sprawie, jeżeli tak stanowi odpowiednia ustawa. W tym kontekście przepisy procesowe odpowiadają zwyczajnym przepisom postępowania administracyjnego. Będzie on kontrolę zgodności decyzji dotyczącej środowiska z prawem materialnym i rozstrzygania spraw dotyczących odpowiednio. Sędzia dokona również przeglądu. Składający petycję nie dokona przeglądu decyzji dotyczącej środowiska z prawem materialnym, a następnie zasady. Skargę należy wnieść w terminie 3 miesięcy od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu decyzji administracyjnej. W toku postępowania o zarządzenie środków tymczasowych prezes Sądu Administracyjnego może przeprowadzić kontrolę decyzji dotyczącej zakresu oceny oddziaływania na środowisko. Skarżący może wnieść skargę do Sądu Administracyjnego. W skardze należy podać imię i nazwisko oraz adres skarżącego, sygnaturę zaskarżonej decyzji administracyjnej, streszczenie stanu faktycznego i wniesionych zastrzeżeń oraz przedmiot skargi. W skardze należy również zawrzeć wykaz dowodów, które skarżący zamierza wykorzystać w trakcie procesu. Sąd Administracyjny może przeprowadzać kontrolę ostatecznych decyzji lub pozwoleń związanych z OOS. Do wniesienia sprawy do Sądu Administracyjnego uprawniony jest skarżący, ministrowie, gminy i osoby zamieszkujące w sąsiedztwie danego zakładu, którzy posiadają wystarczający i bezpośredni interes w tym zakresie, a także stowarzyszenia o znaczeniu krajowym, którym przyznano taki status na mocy odpowiedniej ustawy. W skardze należy podać imię i nazwisko oraz adres skarżącego, sygnaturę decyzji administracyjnej, streszczenie stanu faktycznego i wniesionych zastrzeżeń oraz informacje na temat przedmiotu skargi. W skardze należy również zawrzeć wykaz dowodów, które skarżący zamierza wykorzystać w trakcie procesu. Trybunał Administracyjny (Cour administrative) przeprowadza kontrolę zgodności decyzji administracyjnej z prawem oraz jej ważności. W przypadku decyzji dotyczącej OOS bada on jej zgodność z prawem procesowym i z prawem materialnym. Przy wydawaniu orzeczenia co do istoty sprawy Trybunał Administracyjny przeprowadza kontrolę przedłożonych dokumentów technicznych i dowodów rzeczowych. Trybunał Administracyjny może również nakazać sporządzenie opinii i przeprowadzenie oględzin na miejscu. Aby danej osobie przysługiwała legitymacja procesowa w postępowaniu przed sądami krajowymi, nie musi ona brać udziału w konsultacjach społecznych dotyczących procedury OOS, wносить uwag w ramach tej procedury ani uczestniczyć w wysłuchaniu. Wobec osób dążących do zaskarżenia decyzji związanej z OOS stosuje się zwyczajne przepisy dotyczące legitymacji procesowej w postępowaniu przed sądami krajowymi. W przypadku wystąpienia ryzyka wystąpienia poważnej szkody w ramach procedury OOS można zastosować środki służące zabezpieczeniu interesów. Poza przytoczonym powyżej ogólnymi krajowymi przepisami stosowanymi w ramach procedury OOS nie stosuje się żadnych przepisów szczególnych. Sądy administracyjne mogą dokonywać przeglądu ostatecznych decyzji w sprawie IPPC (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) lub pozwoleń. Do wniesienia sprawy do Sądu Administracyjnego uprawniony jest

skarżący, ministrowie, gminy i osoby zamieszkujące w sąsiedztwie danego zakładu, którzy posiadają wystarczający i bezpośredni interes w tym zakresie, a także stowarzyszenia o znaczeniu krajowym, którym przyznano taki status na mocy odpowiedniej ustawy. W skardze należy podać imię i nazwisko oraz adres skarżącego, sygnaturę zaskarżonej decyzji administracyjnej, streszczenie stanu faktycznego i wniesionych zastrzeżeń oraz przedmiot skargi. W skardze należy również zawrzeć wykaz dowodów, które skarżący zamierza wykorzystać w trakcie procesu. Trybunał Administracyjny przeprowadza kontrolę zgodności decyzji administracyjnej z prawem oraz jej ważności. Ogólne przepisy postępowania administracyjnego stosuje się zgodnie z informacjami przedstawionymi powyżej. Sąd administracyjny orzeka o zgodności decyzji w sprawie IPPC z prawem procesowym i materialnym, gdy orzeka co do istoty sprawy. Sędzia przeprowadza kontrolę zgodności z kryteriami faktycznymi i technicznymi oraz ze wszystkimi odpowiednimi dokumentami. Sędzia może nakazać sporządzenie opinii oraz może nakazać organowi administracji przekazanie akt i dokumentów. Może również przeprowadzić oględziny na miejscu w celu zebrania informacji na temat danej sytuacji. Aby danej osobie przysługiwała legitymacja procesowa w postępowaniu przed sądami krajowymi, nie musi ona brać udziału w konsultacjach społecznych dotyczących procedury IPPC, wносить uwag w ramach tej procedury ani uczestniczyć w wysłuchaniach. Wobec osób dążących do zaskarżenia decyzji związanej z IPPC stosuje się ogólne przepisy dotyczące legitymacji procesowej w postępowaniu przed sądami krajowymi. W przypadku wystąpienia ryzyka pojawienia się poważnej szkody w ramach procedury IPPC można zastosować środki służące zabezpieczeniu interesów. Oprócz ogólnych przepisów krajowych stosowanych w ramach procedury IPPC nie stosuje się żadnych przepisów szczególnych.

V. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących działania lub zaniechania

W sprawach środowiskowych pozwy przeciwko osobom prywatnym lub osobom prawnym można wносить bezpośrednio do sądu powszechnego. Powód musi wykazać, że posiada wystarczający interes w danej sprawie. Osoby fizyczne mogą wytoczyć powództwo o odszkodowanie do sądu powszechnego. Osoby fizyczne mogą również wytoczyć powództwo o uchylenie decyzji administracyjnej, która może przyczynić się do wystąpienia szkody: uszczerbku w dobrach lub na osobie. Powód może wystąpić o odszkodowanie z tytułu poniesionej przez siebie szkody, o wstrzymanie działania powodującego powstanie szkody w środowisku lub o przywrócenie stanu poprzedniego środowiska. Skargi na decyzje ministerstwa lub właściwe organy administracyjne można wносить do Sądu Administracyjnego (Tribunał administratif). Organizacjom pozarządowym, którym przyznano odpowiedni status na mocy ustawy, przysługuje również prawo do zaskarżenia decyzji ministerstwa. Roszczenie może wnieść osoba, na którą dana szkoda w środowisku wywiera bezpośredni wpływ, której prawa zostały naruszone lub która ma wystarczający interes związany z decyzją środowiskową. Sędzia rozstrzyga co do istoty sprawy. Za organy Luksemburga właściwe do rozpatrywania kwestii dotyczących odpowiedzialności za środowisko uznaje się ministra właściwego ds. środowiska i ministra właściwego ds. gospodarki wodnej oraz powiązane z nimi organy administracji. W przypadku wystąpienia szkód w środowisku lub w przypadku bezpośredniego zagrożenia środowiska ministrom lub właściwym organom administracji można przekazać wnioski o podjęcie działań. Wniosek o podjęcie działań musi zawierać wszelkie niezbędne informacje na temat danej sytuacji. Następnie właściwy organ zbada wniosek o podjęcie działań i wyda stosowną decyzję. Podmiotem właściwym do badania decyzji administracyjnej wydanej przez ministra lub właściwy organ administracyjny jest Sąd Administracyjny (Tribunał administratif). Skargę należy wnieść w terminie 40 dni od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu decyzji administracyjnej. Jeżeli w ciągu 30 dni organ administracyjny nie przekaze żadnych informacji w tym zakresie, należy uznać, że wydano decyzję odmowną. Prawo do wniesienia skargi do sądu administracyjnego przysługuje wyłącznie osobie posiadającej wystarczający interes w danej sprawie. Skargi mające na celu pociągnięcie do odpowiedzialności za przyczynienie się do powstania szkody w środowisku należy kierować bezpośrednio do właściwego ministra lub organu administracji. Taką skargę mogą również wnieść organizacje pozarządowe, które uzyskały akredytację państwa.

VI. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości: inne środki zaskarżenia

W Luksemburgu, oprócz możliwości wniesienia środków zaskarżenia, istnieje również możliwość zaskarżenia decyzji administracyjnej do Rzecznika Praw Obywatelskich, który pełni funkcję mediatora między stronami. Rzecznik nie rozstrzyga jednak sprawy, ale pomaga stronom dojść do porozumienia. Rzecznik (zwany również „mediatorem”) to najważniejszy organ zajmujący się rozstrzyganiem sporów między organami administracji a osobami fizycznymi. Jako bezstronny pośrednik, rzecznik prowadzi dochodzenia w celu ułatwienia rozstrzygnięcia sporu. Rzecznik przedstawia propozycję rozwiązania danej kwestii, z której to propozycji strony mogą ewentualnie skorzystać. Rzecznik może również zwrócić się do organu administracji o naprawienie sytuacji i poprawę funkcjonowania danego organu. Może również zalecić wprowadzenie zmian do aktów prawnych stanowiących podstawę wydania decyzji administracyjnej w przypadku zaskarżenia takiej decyzji. Osoby fizyczne mogą przekazać policji lub Prokuratorowi Generalnemu informacje o popełnieniu przestępstwa przeciwko środowisku, a organy te mogą następnie podjąć decyzję o ściganiu sprawcy. Do rzecznika można skierować skargę dotyczącą podjęcia niewłaściwej czynności administracyjnej; w takiej sytuacji rzecznik występuje w roli mediatora między stroną a organem administracji.

VII. Legitymacja procesowa

--	--

Legitymacja procesowa	Postępowanie administracyjne	Postępowanie sądowe
Osoby fizyczne	Prawo do wniesienia skargi do sądów administracyjnych przysługuje wyłącznie osobom fizycznym, które posiadają bezpośredni i pewny interes w sprawie. Interes takich osób nie może pokrywać się z interesem ogólnym.	Prawo do wniesienia powództwa do sądów powszechnych przysługuje wyłącznie osobom fizycznym, które posiadają bezpośredni i pewny interes w sprawie. Interes takich osób nie może pokrywać się z interesem ogólnym.
Organizacje pozarządowe	Organizacje pozarządowe mają legitymację procesową, jeżeli zostały oficjalnie akredytowane przez państwo luksemburskie z uwagi na ich znaczenie w skali kraju. Aby otrzymać oficjalną akredytację, dana organizacja musi wykazać, że ochrona środowiska stanowiła jeden z jej celów statutowych przez co najmniej 3 lata.	Organizacjom pozarządowym przysługuje legitymacja procesowa, jeżeli otrzymały akredytację od państwa luksemburskiego z uwagi na ich znaczenie w skali kraju. Aby otrzymać oficjalną akredytację, dana organizacja musi wykazać, że ochrona środowiska stanowiła jeden z jej celów statutowych przez co najmniej 3 lata.
Inne podmioty prawne	Gminy mają legitymację procesową uprawniającą je do wnoszenia skarg przeciwko pozwoleń wydanemu przez ministra, ponieważ są one zobowiązane do sprawowania kontroli nad procesem wdrażania ustawodawstwa środowiskowego na swoim terytorium. Gminy muszą posiadać interes prawny w danej sprawie.	Prokuratorzy, funkcjonariusze policji, urzędnicy organów administracji zajmujących się gospodarką wodną i leśną oraz przedstawiciele administracji celnej mogą wszcząć postępowanie przeciwko sprawcom przestępstw środowiskowych.
Grupy ad hoc	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
Zagraniczne NGO	Zagraniczne organizacje pozarządowe mają legitymację procesową, jeżeli w odpowiedniej ustawie przyznano im takie uprawnienia.	Zagraniczne organizacje pozarządowe mają legitymację procesową, jeżeli w odpowiedniej ustawie przyznano im takie uprawnienia.
Wszystkie pozostałe	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY

Aby uzyskać legitymację procesową, powód/skarżący musi wykazać, że posiada osobisty, bezpośredni, faktyczny, pewny, skuteczny i zgodny z prawem interes w sprawie. W Luksemburgu nie stosuje się skargi obywatelskiej (actio popularis). Prokuratorzy, funkcjonariusze policji, urzędnicy organów administracji zajmujących się ochroną przyrody i gospodarką leśną oraz przedstawiciele administracji celnej mogą wszcząć postępowanie dotyczące naruszenia przepisów dotyczących ochrony środowiska. Wspomniane naruszenia mogą stanowić podstawę do wszczęcia postępowania przed sądem karnym zgodnie z przepisami prawa ochrony środowiska.

VIII. Zastępstwo prawne

W postępowaniach przed sądami powszechnymi istnieje przymus adwokacki, jeżeli przebieg postępowania jest utrwalany na piśmie. Dlatego też w przypadku wartości przedmiotu sporu niższej niż 10,000 EUR sądem właściwym do wydania orzeczenia jest sąd orzekający w postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń (Justice de paix). Strony nie muszą być reprezentowane przez adwokata i mogą występować przed sądem osobiście. Jeżeli wartość przedmiotu sporu przekracza 10,000 EUR, organem właściwym do wydania orzeczenia jest sąd okręgowy – w takim przypadku strony postępowania muszą być reprezentowane przez adwokata (avocat à la Cour). Przymus adwokacki istnieje również w postępowaniu przed sądem apelacyjnym. Strony

postępowania w sądzie administracyjnym muszą korzystać z usług avocat à la Cour, przy czym ma on również obowiązek złożenia swojego podpisu na skardze. W Luksemburgu zaledwie kilku adwokatów specjalizuje się w prawie ochrony środowiska, przy czym większość z nich zajmuje się prawem administracyjnym i prawem zagospodarowania przestrzennego. Najlepszym sposobem znalezienia adwokata specjalizującego się w prawie ochrony środowiska jest skontaktowanie się z luksemburską Izłą Adwokacką (Barreau de Luxembourg).

IX. Dowody

Ciężar dowodu spoczywa na powodzie/skarżącym. Powód/skarżący jest zobowiązany przedstawić dowody potwierdzające zaistniały stan faktyczny i poniesione szkody. Dowodami są dokumenty, zeznania ustne, domniemania, dowody uzyskane wskutek przyznania się oraz informacje przekazane po złożeniu przyrzeczenia. Powód/skarżący dysponuje swobodą uznania co do wyboru formy dowodu – nie dotyczy to dokumentu prawnego, który musi mieć formę pisemną. Decyzję w sprawie konieczności przesłuchania świadka podejmuje sędzia. Sąd może z urzędu zwrócić się o przekazanie dowodów, jeżeli uzna to za przydatne do wyjaśnienia sprawy. Sąd może na przykład zarządzić sporządzenie opinii biegłego lub przeprowadzenie oględzin na miejscu. Aby dopuścić opinię biegłego do postępowania, strony muszą podać sądowi imię i nazwisko biegłego. W sprawach z zakresu prawa administracyjnego biegłych należy wybierać z wykazu biegłych publikowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Decyzję o tym, czy danego biegłego należy przesłuchać, podejmuje sędzia. Sędziowie mogą zarządzić powołanie innych biegłych, jeżeli informacje przekazane przez pierwszego biegłego nie będą dla nich satysfakcjonujące. Sędziowie muszą jednak w należyty sposób uwzględnić opinię i mogą ją odrzucić wyłącznie w przypadku, gdy istnieją istotne przesłanki świadczące o tym, że nie została ona sporządzona w prawidłowy sposób.

Wstrzymanie wykonania kwestionowanego działania.

Zgodnie z prawem administracyjnym wniesienie skargi lub środka zaskarżenia do sądu administracyjnego w sprawie decyzji administracyjnej nie ma skutku zawieszającego. Decyzję administracyjną uznaje się za zgodną z prawem i wykonalną nawet w przypadku zaskarżenia jej zgodności z prawem. Wniesienie skargi lub środka zaskarżenia nie ma skutku zawieszającego, a decyzje administracyjne podlegają natychmiastowemu wykonaniu. Wniesienie skargi lub środka zaskarżenia prowadzi do zawieszenia wykonania decyzji administracyjnej wyłącznie w wyjątkowych okolicznościach lub w przypadku wystąpienia poważnych wątpliwości co do zgodności decyzji z prawem. W sprawach środowiskowych wniesienie skargi na decyzję administracyjną może mieć skutek zawieszający, jeżeli taka skarga opiera się na poważnych przesłankach, a wykonanie decyzji może skutkować powstaniem poważnej i nieodwracalnej szkody. Decyzja administracyjna może mieć pozytywny lub negatywny charakter. Istnieje możliwość zarządzenia środków służących zabezpieczeniu interesów, aby zapobiec wystąpieniu szkody lub ograniczyć przeszkody, określone w przepisach prawnych, w ramach postępowania o zarządzenie środków tymczasowych. O przeprowadzenie postępowania o zarządzenie środków tymczasowych można wystąpić w wyjątkowych przypadkach do sędziego orzekającego w postępowaniu tymczasowym (juge des référés). Sędzia ten może zarządzić podjęcie wszelkich środków w celu zabezpieczenia dowodów, wezwać świadka do stawienia się przed sądem lub podjąć dowolną decyzję służącą zapobieżeniu przewidywanym szkodom. Postępowanie to nie ma charakteru pisemnego. Nie istnieje przymus adwokacki. Orzeczenie sędziego ma wyłącznie charakter tymczasowy i może zostać zmienione przez tego samego sędziego w późniejszym terminie lub przez sędziego orzekającego co do istoty sprawy. Od orzeczenia sądu przysługuje możliwość wniesienia środka odwoławczego w terminie 15 dni od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu orzeczenia. Do rozstrzygania spraw dotyczących wniesionych środków odwoławczych właściwy jest prezes sądu apelacyjnego. Przebieg postępowania o zarządzenie środków tymczasowych odpowiada przebiegowi postępowania w pierwszej instancji.

XI. Koszty

Osoby dążące do uzyskania dostępu do wymiaru sprawiedliwości w kwestiach środowiskowych są zobowiązane do uiszczenia opłat komorniczych oraz do pokrycia honorariów biegłych i honorariów adwokackich. Opłaty komornicze ustala się w oparciu o stawkę zryczałtowaną przewidzianą w rozporządzeniu Wielkiego Księcia. W rozporządzeniu Wielkiego Księcia określono również wysokość honorariów biegłych, świadków, tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych. Adwokaci samodzielnie określają wysokość swoich honorariów. Wyznaczone przez nich stawki mogą być naliczane za godzinę pracy lub stosownie do stopnia złożoności sprawy. Luksemburska Izba Adwokacka zabrania wyznaczania honorariów za pomyślny wynik sprawy (pacte de quota litis) w odniesieniu do całej kwoty honorarium adwokackiego. Adwokaci z reguły żądają przekazania zaliczki na poczet ich honorarium, a także pokrycia kosztów i wydatków innych niż opłaty ustawowe. W Luksemburgu nie pobiera się opłat sądowych z tytułu wszczęcia postępowania ani wniesienia środka zaskarżenia. Opłaty komornicze i honoraria adwokackie są w Luksemburgu bardzo wysokie. Opłaty komornicze wynoszą od 100 EUR do 300 EUR. Honoraria biegłych mogą wynosić od 1 500 EUR do 6 000 EUR, w zależności od stopnia złożoności opinii. Honoraria adwokackie obejmują od 60 do 95 % całości kosztów postępowania. Adwokaci mogą pobierać honoraria stosownie do czasu poświęconego sprawie, a stawka godzinowa może wynosić od 100 EUR do 650 EUR. Koszty związane ze stawianiem świadków wynoszą od 60 EUR do 300 EUR. Opłaty za korzystanie z usług

przedstawiciele wolnych zawodów w Luksemburgu są obciążone VAT w wysokości 15 % (również dla klientów prywatnych mających swoje miejsce zamieszkania w UE). Koszt postępowania o zarządzenie środków służących zabezpieczeniu interesów /środków tymczasowych może różnić się w zależności od złożoności sprawy i wartości przedmiotu sporu. Chociaż przeprowadzenie postępowania o zarządzenie środków służących zabezpieczeniu interesów powinno być łatwe i niedrogie, adwokaci mogą żądać wyższego honorarium za czynności w toku tego postępowania niż za czynności podejmowane w toku mniej złożonych postępowań. W Luksemburgu każda ze stron samodzielnie pokrywa poniesione przez siebie koszty postępowania, niezależnie od wyniku sprawy. Stronom bardzo rzadko przyznaje się odszkodowania procesowe (indemnités de procédure). Nie ustanowiono ogólnej zasady, zgodnie z którą strona przegrywająca jest zobowiązana do pokrycia kosztów korzystania z usług adwokatów poniesionych przez stronę wygrywającą. Strona przegrywająca jest z reguły zobowiązana do poniesienia pozostałych kosztów.

XII. Mechanizmy pomocy finansowej

W Luksemburgu w sprawach środowiskowych nie stosuje się żadnych szczególnych zwolnień z obowiązku pokrycia kosztów. Poza honorariami adwokatów, biegłych, świadków oraz poza opłatami komorniczymi nie nakłada się żadnych dodatkowych kosztów procesowych. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej mogą skorzystać z pomocy prawnej. Osoby te muszą wystąpić ze stosownym wnioskiem do Luksemburskiej Izby Adwokackiej lub do centralnych służb ds. pomocy społecznej. Taka pomoc finansowa obejmuje wszelkie opłaty związane z postępowaniem sądowym i opłaty komornicze oraz honoraria adwokatów, notariuszy i tłumaczy. Z pomocy prawnej mogą korzystać zarówno powodowie, jak i pozwani w postępowaniach cywilnych, handlowych, oraz skarżący w postępowaniach administracyjnych. Można skorzystać z niej zarówno w ramach sporów sądowych, jak i w ramach postępowań pozasądowych. Pomoc prawna może zostać również przyznana w przypadku zastosowania środków służących zabezpieczeniu interesów i procedur służących wykonaniu orzeczeń sądowych lub uprawniających jakikolwiek inny organ do ich wykonania. W sprawach środowiskowych nie świadczy się szczególnej pomocy prawnej. W sprawach środowiskowych rozpatrywanych przed sądem cywilnym lub przed sądem administracyjnym zastosowanie mają jednak ogólne przepisy w zakresie pomocy prawnej. Pomoc prawna jest przyznawana wyłącznie osobom, które nie dysponują wystarczającą ilością środków. Kancelarie prawne w Luksemburgu nie świadczą pomocy prawnej na zasadzie pro bono. Służby informacji prawnej udzielają nieodpłatnie informacji prawnych, ale nie specjalizują się w prawie ochrony środowiska. W Luksemburgu nie ustanowiono poradni prawnych zajmujących się sprawami dotyczącymi kwestii środowiskowych. W Luksemburgu nie funkcjonują organizacje pożytku publicznego zajmujące się prawem ochrony środowiska, nie prowadzą również działalności prawnicy czy adwokaci zajmujący się tymi kwestiami.

XIII. Terminowość

Zasadniczo organy administracyjne są zobowiązane do wydania decyzji w terminie 3 miesięcy od daty złożenia wniosku przez wnioskodawcę. Jeżeli organ administracji nie wyda decyzji w terminie 3 miesięcy lub w krótszym terminie przewidzianym w ustawie, brak decyzji należy traktować jako równoważny z wydaniem decyzji odmownej. Niedotrzymanie tego terminu nie jest zagrożone żadnymi sankcjami. Sąd Administracyjny może przeprowadzić kontrolę zgodności decyzji odmownej z prawem i wydać orzeczenie uchylające tę decyzję z uwagi na jej nieuzasadniony charakter. Terminy przedawnienia zostały wyznaczone w kodeksie cywilnym. Postępowanie należy wszcząć w sądzie powszechnym w terminie 30 lat od daty wystąpienia szkody lub od dnia uzyskania informacji o wystąpieniu szkody przez poszkodowanego. Pozew o odszkodowanie skierowany do sądu cywilnego należy wnieść w terminie 5 lat od daty wystąpienia szkody lub od dnia poinformowania poszkodowanego o wystąpieniu szkody. Termin przedawnienia karalności zbrodni wynosi 5 lat, występku – 1 lat, a wykroczenia – 10 rok. Nie określono zwykłego czasu rozpatrywania spraw środowiskowych w Luksemburgu. Czas rozpatrywania sprawy różni się w zależności od jej złożoności. Po wystąpieniu przez powoda z powództwem pozwany jest zobowiązany do przedstawienia odpowiedzi na pozew (obrony) w terminie trzech miesięcy. Powód może ustosunkować się do otrzymanej odpowiedzi na pozew oraz do wszelkich dodatkowych odpowiedzi w terminie 2 miesięcy. Sędzia odpowiedzialny za postępowanie przed etapem sądowym (juge de la mise en état) może przedłużyć wspomniane terminy. Sędzia ten czuwa nad dotrzymywaniem terminów przez obydwie strony postępowania. Nie wyznaczono terminu wydawania wyroków przez Trybunał do wydania orzeczenia; Wyrok terminy ich składania różnią się znacznie w zależności od charakteru sprawy. W Luksemburgu nie przewiduje się sankcji ze względu na zwłokę w wydawaniu orzeczeń przez Sąd.

XIV. Inne kwestie

W większości przypadków obywatele mogą zaskarżyć decyzje administracyjne po otrzymaniu informacji o ich wydaniu. Informacje na temat dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych są udostępniane obywatelom za pośrednictwem szeregu stron internetowych.

Z informacjami na temat dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych można zapoznać się na następujących stronach rządowych: <http://www.emwelt.lu/>, <http://www.developpement-durable-infrastructures.public.lu/fr/index.html>, <http://www.developpement-durable-infrastructures.public.lu/fr/index.html> Alternatywne metody rozwiązywania sporów przyjmują postać

postępowania polubownego, mediacyjnego i ugodowego, ale metody te są w Luksemburgu rzadko wykorzystywane w sprawach środowiskowych. Choć w Luksemburgu dopuszcza się możliwość stosowania mediacji w sprawach środowiskowych, metoda ta jest rzadko stosowana.

XV. Cudzoziemcy

W luksemburskim prawie procesowym nie ustanowiono żadnych przepisów antidyskryminacyjnych dotyczących języka lub państwa pochodzenia. Cudzoziemcy mogą wszcząć postępowanie w sądzie w Luksemburgu, jeżeli przysługuje im legitymacja procesowa. Są oni również uprawnieni do korzystania z pomocy prawnej. W Luksemburgu obowiązują trzy języki urzędowe: Francuski, niemiecki i luksemburski. Wszystkie dokumenty procesowe muszą zostać sporządzone na piśmie w języku francuskim, ale rozprawy mogą być przeprowadzane w dowolnym z tych trzech języków. W toku postępowania sądowego strony mogą korzystać z usług tłumaczeniowych – koszty takich usług są pokrywane przez rząd. Jeżeli jednak strona zdecyduje się powołać świadka, którego zeznania będą wymagały tłumaczenia, strona ta będzie zobowiązana pokryć koszt stawienia świadka oraz tłumacza.

XVI. Sprawy transgraniczne

W ramach procedury OOS i IPPC, w sytuacji gdy działalność danego zakładu może wywierać wpływ na środowisko w innym państwie, organom tego państwa przekazuje się formularz wniosku, aby umożliwić im zgłoszenie uwag. Następnie organom tym przekazuje się informacje o treści ostatecznej decyzji. Za zainteresowaną społeczność w kontekście transgranicznym uznaje się osoby fizyczne, które posiadają bezpośredni i wystarczający interes w danej sprawie, niezależnie od tego, czy mają swoje miejsce zamieszkania na terytorium Luksemburga, czy też nie. Przywołane powyżej pojęcie interesu pozostaje głównym warunkiem uzyskania legitymacji procesowej. Osoby fizyczne z państwa, na które wywierany jest wpływ, posiadające interes w danej sprawie również mają legitymację procesową i mogą wszcząć postępowanie w sądzie w Luksemburgu. Takie osoby są upoważnione do uzyskania pomocy prawnej na takich samych warunkach jak obywatele luksemburscy. Mogą również wszcząć postępowanie i zwrócić się o zastosowanie środków służących zabezpieczeniu interesów lub środków tymczasowych na takich samych warunkach jak obywatele luksemburscy. Zagraniczne organizacje pozarządowe mają legitymację procesową, jeżeli w odpowiedniej ustawie przyznano im takie uprawnienia. Osoby fizyczne mogą występować z powództwem przeciwko państwu luksemburskiemu w celu uzyskania odszkodowania przed sądem luksemburskim. Osoby fizyczne z państw trzecich mogą wytoczyć powództwo przeciwko obywatelom Luksemburga przed sądami luksemburskimi lub zagranicznymi sądami, nawet jeżeli szkoda została wyrządzona poza granicami Luksemburga.

Powiązane strony

<http://www.emwelt.lu/>

<http://www.developpement-durable-infrastructures.public.lu/fr/index.html>

Ta wersja treści strony została przetłumaczona maszynowo. Autorzy tej strony nie ponoszą odpowiedzialności za jakość tłumaczenia maszynowego.

Ostatnia aktualizacja: 14/09/2016